Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Thomæ Goodwini Moses & Aaron Seu Civiles & Ecclesiastici Ritus Antiquorum Hebræorum

Godwin, Thomas

Bremæ, MDCCX

VD18 12442798

Cap. I. De diebus, horis, septimanis, annis.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18703

Visual Library

MOSES ET AARON.

LIBER III.

DE

DIEBUS ET TEMPORIBUS.

CAP. I.

De diebus, horis, septimanis, annis.

I. PRiusquam de Judæorum *festis* agamus, opus erit præfatione aliquâ de distributione *dierum*, *horarum*, *septimanarum* &c.

II. Ipsorum *dies* duplex fuit: *Naturalis*, constans *die* & *nocte*, sive XXIV. horis; & *Artificialis*, quem Sol oriens orditur, occidens finit. Hinc natum illud Joh. XI. 9. Ὀυχὶ δώδεκά εἰσιν ὧραι τῆς ἡμέρας· *Nonne sunt duodecim horæ diei?*

III.

III. *Naturalis dies* rursùs duplex erat: *Civilis* & ἐργάσιμος *profestus*, qui datus est *operibus civilibus*, quique ab ortu Solis cœpit, & ad sequentem Solis ortum desîit; *Matth.* XXVIII. 1. sive *Sacer* ἄπεφκτος *festus*, consecratus *sanctis exercitiis*; hic cum occumbente (1) Sole natus & cum occumbente Sole terminatus est.

IV. *Nox*

(1) Ob celebrem *Mosis* famam multæ gentes Orientis suos dies ab occasu Solis exorsæ sunt: ex iis sunt *Græci Athenienses*, à quibus forsan *Galli*: de quibus *Jul. Cæs. de B. G. l. 6. Galli se omnes à Dite Patre prognatos prædicant; idque Druidibus proditum dicunt: ob eam causam spatia omnis temporis, non numero dierum, sed noctium finiunt, & dies natales, & mensium & annorum initia sic observant, ut noctem dies subsequatur.* Istæ gentes nullam habuêre rationem, (*Gallorum* illa ratio à Dite ficulnea est, & sine dubio ficta, qui aliam rationem addere nequibant, cùm fortassis cœcè essent imitati *Græcos*, *Græci Hebræos*) nec quoque *Hebræi*, cur *diem nocti* postponerent, nisi accessisset Dei mandatum sic incipiendi *festa*: siquidem *dies* naturaliter præcedit, quia nunquam *nox* capi potest esse, sine conceptu *lucis* vel *diei*. Quid quòd omnium Rerum principium Deus, mera Lux atque, ut ita dicam, Dies sit, nihilque nisi lucem & lucidum creârit? quòd verò nox & tenebræ orbem incesserint, aliunde, nempe à peccato arcessendum est. Ritus ergo fuit, spectans ad σκιάς *umbras* V. T. continuitque aliquod mysterium; scilicet quòd, quemadmodum *lux* præcessit in creatione, subsecuta *nox*, & rursùs *dies* seu *lux*, idem evenerit, postquam Deus fundâsset suam Ecclesiam: Ante *noctem* erat *lux*, h. e. status & œconomia Patriarcharum, qui in *luce*, h. e. sine luctu, sine umbris, sine δικαιώμασι σαρκικοῖς resp. Israëlitarum fuêre. Insecuta *nox*, h. e. jugum, quo pressi Israëlitæ velut servi timebant, tristabantur, Solem justitiæ exerto capite præstolantes;

IV. *Nox* ipsorum in quatuor partes seu majores *horas* distributa erat, quæ dicebantur *nocturnæ vigiliæ*; & quarum quævis tres minores *horas* habebat. Primam partem seu *vigiliam* appellabant רֹאשׁ אַשְׁמֹרוֹת *caput vigiliarum Thren.* II. 19. Secundam אַשְׁמֹרֶת תִּיכוֹנָה *vigiliam mediam Jud.* VII. 19. vocabant; non ideo, quòd esset media inter tres *noctis vigilias*, uti *Drusius Jud.* VII. 19. nobis persuadere vult, sed quòd ea flueret usque ad *adultam* seu *mediam noctem*. *Tertia vigilia nocte mediâ* initium, & *horâ tertiâ matutinâ* finem sumpsit. *Si venerit* ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ *secundâ aut tertiâ vigiliâ Luc.* XII. 38. *Postrema* dicta *Exod.* XIV. 24. אַשְׁמֹרֶת בֹּקֶר *vigilia matutina*, oriebatur *horâ tertiâ*, desinens *sextâ mutinâ. Quartâ noctis vigiliâ abiit Jesus ambulans super mari. Matth.* XIV. 25. Hæ *vigiliæ* & aliis nominibus veniunt, quæ respondent iis *noctis* partibus, quas quævis *vigiliarum* describit. (2) *Prima* vocatur

lantes; item *nox* illa erant umbræ, typi, sacramenta, quibus Christus & res clariores tantùm adumbratæ erant. Hanc *lucem* excepit *dies*, h. e. tempus N. T. quo nulla magis tristitia, servilis timor, nullæ umbræ, typi, sed ipsum corpus, imò illuminatio potior, oculi aquilini, detectum caput, ablatum velum. *Rom.* XIII. 12. 13. *Esa.* LX. 30. *Apoc.* XXI. 25. Potest & hoc intelligi: primò fuit *lux*, h. e. homo in naturali luce creatus, ejus lapsum subsecuta *nox*, cœcitas, πώρωσις, quibus tenebris suffusa gentium corda occalluerunt: has tenebras pellit serena Evangelii lux, & obtenebratas illustrat animas, facitque diem rursùs. 2. *Cor.* IV. 6.

(2) Ponere IV. *vigilias*, videtur debellare tritum illud Hebræ-

tur ὀψὲ serò. *Secunda* μεσονύκτιον *media nox. Tertia* ἀλεκτροφωνία *gallicinium. Quarta* πρωΐ *manè. Nescitis, quando herus venturus sit,* ὀψὲ *vesperi* (serò,) ἢ μεσονυκτίου aut *mediâ nocte,* ἢ ἀλεκτροφωνίας *aut gallicinio,* ἢ πρωΐ, *aut diluculo. Marc.* XIII. 35.

V. *Dies* itidem divisus erat in quatuor (†*) partes, uti patet ex parabola de operariis in vineam μεμισθωμένοις *pretio conductis Matth.* XX. *Primus quadrans* cœpit *horâ sextâ matutinâ*, desiit *horâ nonâ*; *Secundus quadrans* perrexit *ad horam duodecimam*; *Tertius quadrans* ad *horam tertiam pomeridianam*; *Quartus quadrans sextâ vespertinâ* clausus est. *Quadrans primus* dicitur *tertia hora vers.* 3. *Secundus quadrans*

Hebræorum אַשְׁמוֹרֶת שְׁלִישִׁיתָהּ שֶׁל לַיְלָה *Vigilia est tertia pars noctis.* Sed hoc εὐαγγελικὸν discutit Autor noster, quando paulò post ait, *vigiliam quartam* dictam esse matutinam, cui responderit πρωΐ *manè.* Sic ergo Judæi quartam *vigiliam* non tam *nocti* quàm *diluculo* annumerant. Vir quidam eruditissimus putat, Judæos tres primò habuisse *vigilias*, quarum prima ab occasu Solis ad μεσονύκτιον processerit, cujus mentio fiat *Job.* IV. 13. Postmodum autem ipsos, à Romanis Provinciales factos, morem Romanorum, *noctem* quatuor *vigiliis* dimetientium, introduxisse. *Lips. de milit. Rom. p.* 123.

(†*) Has noctis dieique partes, quibus Salvator vel apparere, vel mercedem distribuere dicitur, &c. sensu mystico, verissimè etiam ætatis nostræ & Mundi partibus applicueris. Quid quòd etiam divina insomnia sæpè infundat Angelus Domini, Dominusque appareat dormientibus vel vigilantibus circa vigiliam quartam, seu πρωΐ veluti ὁ ἀστὴρ ὁ ὀρθρινός. *Marc.* VI. 48. & XVI. 2-9. Mediâ verò nocte spectra & Lemures territent, ad diluculum disparentes?

Landesbibliothek Oldenburg

quadrans hora sexta vers. 5. Tertius hora nona vers. 5. Quartus hora undecima vers. 6. ubi nota, quòd tres priores *quadrantes* suum nomen ducant ab illa *diurna hora*, quæ *quadrantem* quemvis clausit. Nam *horas* computare solebant, initio à minoribus *horis*, scil. *sextâ matutinâ*, facto. Sic ut nostris *horis*, 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 1. 2. 3. 4. 5. 6. responderent ipsorum *horæ*, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Verùm *ultima hora* l. c. à Salvatore nostro vocatur *undecima*, cùm ratione cæterarum *horarum* & vulgi vocari debuerit *hora duodecima*; quo docemur, quòd Deus, etsi merâ gratiâ operarios *undecim diei horis* in vineam suam conducat, vix tamen quemquam duodecimâ vocet; quum ea sit potiùs *hora* servos laboribus solvendi, quàm novos admittendi. (3)

VI. Qui-

(3) Verissimum hoc est, quod hîc Autor ex *Matth.* XX. efficit, quia ἔσχατοι tantùm *unam horam* laborârant vs. 12. facta enim erat ὀψία *vespera* vs. 8. quâ plures conduci non poterant, sed quâ conducti mercedem referebant. At aliud adhuc subest mysterium, nempe Christus hîc loquitur de ἐσχάτοις καὶ πρώτοις *ultimis & primis*. Illi sunt *Gentes*, quibus salus revelata est ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ *ultimo tempore* 1. *Petr.* 1. 5. Hi sunt *Judæi*, qui murmurârunt contra *Gentes*, naresque rugârunt, imò planè sibi subjectum iri putârunt, ubi *Messias* advenerit; quia tam diutinos diurnosque soles tulerint, gravi jugo onusti, totque expilationes, afflictiones, exilia sustinuerint. Hic *Judæorum* γογγυσμὸς sive *murmur* exstitit, cùm *Christiani* ab undecima ad duodecimam, h. e. brevi tempestate, *Gentilium* persecutionum procellam evasissent. Tum enim *Christiani* sub *Constantino Chloro* pinguedinem terræ sugere & altâ pace stertere cæperunt;

VI. Quidam Interpretum, inter quos *Toletus in Job.* XIX. *annotat.* 8. deprehendentes vſ. 1. hujus parabolæ τὸ πρωΐ *mane*, computant quatuor *diei quadrantes* ita: *Hora prima*, *hora tertia*, *hora ſexta*, *hora nona*: quaſi *primus ternarius* à *prima* uſque ad *tertiam* iverit, & dictus fuerit *hora prima*; *ſecundus* à *tertia* uſque ad *ſextam*, & dictus *hora tertia*; *tertius* à *ſexta* uſque ad *nonam*, & dictus *ſexta*; *quartus* à *nona* uſque ad *ultimam*, quæ erat *duodecima*, & dictus ſit *nona*. Sic *Toletus* refellit receptam licèt à multis recenſionem, (ut ipſe ait) quoniam de *undecima*, cujus meminit parabola, altum apud hos ſilentium. Jure quidem vapulant à te, *Tolete*, qui excludunt *undecimam*; conſtanter tamen aſſerenda eſt contra te quadripartita *diei* diviſio. Illorum Interpretum error in hoc potiſſimùm conſiſtit. 1. Quòd *horam primam* faciunt, non inveniunt; & horam undecimam inveniunt, excludunt tamen; cùm nihil à mente Euangeliſtarum magis alienum ſit, quàm τὴν πρωΐαν (*tempus matutinum*) verti *horam primam diei*, quæ vox in illorum Scriptis ſonat *quartam noctis vigiliam*. 2. Quòd *ultimum quadrantem diei* conſtituant *horam nonam*: quid enim tùm *undecima hora*, cujus mentionem facit eadem parabola?

VII.

perunt; *Judæi* autem, hanc *Chriſtianorum* libertatem obliquis oculis intuentes, frontem caperare, & multos contra eos motus ciere viſi ſunt, præſertim ſub *Juliano Apoſtata*; *Vid.* 1. *Theſſ.* II. 15. 16. & ſic fieri ἔσχατοι *ultimi*, etſi fuiſſent πρῶτοι *primi*. Præterea verò & tunc fiunt ex piis primis ultimi, quando curſu & luctâ laſſi, ab inſequentibus eodem tramite ſuperantur.

Landesbibliothek Oldenburg

VII. Hâc (*) quadripartitâ *diei* divisione in *quadrantes* seu *horas majores* conciliantur Euangelistæ circa Passiones Salvatoris nostri. Ἐσταύρωσαν αὐτόν *cruciârunt eum horâ tertiâ*: *Marc.* XV. 25. *Johannes* XIX. 14. prodit ipsum coram Pilato exploratum, cùm esset ὥρα ὡσεὶ ἕκτη *hora quasi tertia*. Priori loco per *crucifixionem* non intellige *suffixionem* ad lignum, quæ non fuit ante *horam sextam*, *Luc.* XXIII. 44. nec ejus ἐκπνευσιν *exspirationem*, quæ non facta ante *horam nonam*, *Marc.* XV. 34. sed examen Pilati, quo tempore populus ingeminavit Σταύρωσον, σταύρωσον *Crucifige*, *Crucifige*: Sic *tertia* & *sexta horæ* facillimè consonabunt; nam, his *duabus horis* immediatè se comitantibus, id, quod *horâ tertiâ* factum est, *horæ sextæ* convenienter adscribi potest. (4)

O VIII.

(*) Ut hanc divisionem diei quadripartitam melius concipiamus, scire oportet, horas majores à Iudæis cum oriente Sole cœptas, ita nimirum, ut, ubi sol iam fulsisset tres horas minores, dicta sit hora *tertia*, ubi verò sex horas, dicta sit *sexta* &c.

(4) Multi variis modis hunc nodum, quem duo ill Euangelistæ nectere videntur, solvere laborârunt, sed alii aliis feliciùs. Miror autem, quòd hæc conciliatio Autori videatur satis facere, cùm gratis sumat *Marc.* XV. 25. σταύρωσιν *crucifixionem* pro *examine* coram Pilato, quamvis vs. 24. jam præcedat *crucifixio* propriè dicta. Optimam resolutionem hujus loci ipse Autor noster præbet hoc capite, paulò antè; ubi ait: *Primus quadrans cœpit horâ sextâ matutinâ, desiit horâ nonâ*; subjungitque statim; *Quadrans primus* (scil. qui cœpit *horâ sextâ minore*) *dicitur tertia*

VIII. Tandem videmus, *horas* inter Judæos fuisse duûm generum: alias *minores*, quarum *duodecim* fecêre *diem*; alias *majores*, quarum *quatuor diem* descripsêre; uti superiùs probatum ivimus. *Minores* dicuntur ὥραι τῆς ἡμέρας *horæ diei*. *Nonne duodecim diei horæ sunt?* *Joh.* XI. 9. *Majores* sæpenumerò vocantur *horæ Templi*, sive *horæ precationis*. *Petrus & Johannes adscendebant unà in Templum,* ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐννάτην *sub horam precationis*, nempe *nonam*. *Act.* III. 1. Verùm *tres* tantùm sunt *precationis* (5) *horæ*, *Tertia*, *Sexta*, & *Nona*.

tertia hora scil. *major*. Jam quid aptius enodando isti ἐναποφανεῖ? Johannes ergo, qui loquitur de Christi examine *crucifixionem* præcedente, indigitat *horam sextam minorem*, quæ Romanorum & nostræ *sextæ matutinæ* respondebat; Marcus verò putat *horam tertiam majorem*, quæ complexa erat tres *horas minores*, 7. 8. 9. Sic ut Christus examinatus sit circa *sextam*, in crucem autem sublatus non *horâ* sequenti *septimâ*; oportet enim intercessisse aliquod spatium inter *examen & crucifixionem*; sed vel *horâ octava* vel *nonâ*. Aliter solvit Cl. *Cocc. Comm. Joh.* XIX. 14. Alias quoque enodationes adducit *Gerh. Joh. Vossius Harm. Euang. l. 2. c. 7. §. 5.* & ex eo *Momma Tom. 2. c. 6. §. 70.* Sic itaque Christus *horâ tertiâ* crucifixus jugis matutini sacrificii, *horâ nona* ἐκπνεύσας *exspirans* serotini veritatem exhibuit. *Exod.* XXIX. 38. 39.

(5) Hæ *horæ precationis tres* erant: Postquam cum Templo sacrificia cessarent, *horis*, queis sacrificium juge oblatum est, substituerunt viri Synagogæ magnæ *horas precationis*, quas adhuc Judæi observant. *Prima* vocata est תְּפִלַּת הַשַּׁחַר *Oratio matutina*, quæ incepit ab *hora* Judæorum *prima*, & abiit ad *quartam* exclusivè, h. e. à nostra

Nona. Drusius in præterit. Act. III. 1. ait: *Non fuisse ultra tres horas precationis in die apud Judæos, clarè testatur David Kimchi: Tertiamque* consecratam ab Abrahamo; *Sextam* ab Isaco; *Nonam à Jacobo. Horâ tertiâ* descendit Spiritus S. super Apostolos. *Act.* III. 5. *Circa horam sextam adscendit Petrus* ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι *in solarium ad precandum. Act.* X. 9. *Horâ nonâ ascendebant Petrus & Johannes in Templum. Act.* III. 1.

IX. Ab his *horis majoribus diurnis & nocturnis* derivatæ sunt *horæ Canonicæ*, quas observat cœtus Romanus. Quævis *Canonicarum* continet *tres minores horas*, sic ut totum *diei noctisque* tempus *octo Canonicæ*

nostra *sexta* ad *decimam*; intra quod tempus Sacrificium juge matutinum oblatum est. Non quòd preces vel Sacrificium juge *tres horas* integras durârint, sed quòd intra id tempus perfici debuerint. *Secunda* dicta est תְּפִלַּת צָהֳרַיִם *Oratio meridiana*, item מִנְחָה גְּדוֹלָה *Oblatio magna*, h. e. initium temporis, quo paratur Sacrificium juge vespertinum. Hæc *hora* fuit nostra *duodecima*, vel paulò pòst, quod tempus dicitur esse בֵּין הָעַרְבַּיִם *inter duas vesperas. Tertia* dicitur ab Hebræis תְּפִלַּת הָעֶרֶב *Oratio vespertina*, item מִנְחַת הָעֶרֶב *Oblatio vespertina*, seu tempus Sacrificii jugis vespertini. *Esr.* IX. 5. Hæc *hora* coincidit cum *hora* nostra *tertia pomeridiana* vel paulò pòst. Respectu *minchæ magnæ*, quæ totum *tempus pomeridianum* à *duodecima* nostra ad *sextam* complexa est, dicitur quoque hæc *hora* מִנְחָה קְטַנָּה *mincha parva*. Hâc horâ Sacrificium juge vespertinum oblatum est.

Landesbibliothek Oldenburg

horæ definiant. (†) *Horâ sextâ vesperi prima* inchoat, quæ propterea *vespertina hora*, seu simpliciter *vespertinum*, dicitur. *Horâ nonâ nocturnâ* incipit *secunda*, vocaturque *completorium*. *Nocte mediâ* oritur *tertia*, quam appellant *nocturnum*. *Horâ tertiâ matutinâ* suam *quartam* seu *matutinum* habent. *Horæ Canonicæ diurnæ* dicuntur, *Hora prima*, *tertia*, *sexta*, *nona*. Ipsorum *hora prima* à *sexta matutina* usque ad *nonam* procedit; *Tertia* à *nona* ad *duodecimam*; *Sexta* à *duodecima* ad *tertiam*; *Nona* à *tertia* ad *sextam vespertinam*. *Vide Bellarm. de bonis oper. in particul. lib.* I. c. 10.

X. *Horologia Solaria*, σκιαθηρικά, usitata Antiquis Judæis, differunt à nostris; nam illa scalarum & graduum species erant. Tempus *diurnum* non lineis fuit, sed gradibus distinctum. Umbra Solis quâvis *semi-horâ* prorepsit ad novum gradum. In *Solario* Achazi Sol retrocessit מַעֲלוֹת *gradibus non lineis*. *Es.* XXXVIII. 8.

XI. *Duplices* quoque ipsorum *septimanæ* fuerunt, altera *ordinaria*, terminata *septem diebus*, altera *extraordinaria* & *prophetica*, constans *septem annis*.

(†) Pontificii Judæorum vestigia ubivis secuti, hominibus Judaicâ mente imbutis, h. e. elementa Mundi sectantibus, & tempora, loca, res atque personas distinguentibus, Judaicas ceremonias facilè persuasêre. Christianus verus sublatâ istâ distinctione omni horâ & ubivis locorum precatur, atque sic æquè sanctus est omni tempore, die Lunæ ac die solis. At utinam illi, qui sunt gentiles & Judæi in nobis horas certas precibus magis darent, & ut darent docerentur.

Landesbibliothek Oldenburg

annis. Dan. IX. 24. Prior dicitur *hebdomas diaria*, posterior *hebdomas annalis.*

XII. Hebræi antiqui suos metiebantur *menses*, cursui Solis respondentes, unde & *Menses solares* dicuntur, quovis *mense* triginta *dies* insumente. *Aquæ invaluerunt, cataractis cœli se aperientibus, decimo die mensis secundi usque ad decimum septimum diem mensis septimi:* Gen. VII. 11. VIII. 4. h. e. quinque totis *mensibus.* Si numeramus *dies*, erunt centum quinquaginta Gen. VII. 24. Ex quo patet, quòd quisque *mensium* constiterit triginta completis *diebus.* Post egressum ex Ægypto, Israëlitæ cursu Lunæ suos dimetiebantur *menses*, dictos *Menses Lunares*; quivis eorum absolvebatur aut triginta *diebus*, dicebaturque *mensis plenus*, aut *diebus* viginti novem, & vocabatur *mensis cavus.* Sol cursu suo superat Lunam undecim *diebus*, propterea cuivis *anno secundo* vel *tertio unus mensis* intercalabatur. (6) *Vid. Kalend. Hebraïc. Munsteri p.* 62. Jam, quòd *mensis duodecimus* in ἐφημερίδι seu

(6) Hebræi varias intercalationis causas habuêre. Si extranei, sedibus suis egressi, nondum ad urbem pervenerant; vel si pontes & itinera, præteritâ brumæ sævitiâ dissuta, nondum erant reparata. Tria præprimis fuerunt, ob quæ intercalatus est *annus*, ob spicæ virorem, scil. si fruges nondum fuerunt maturæ circa *Pascha*; deinde ob fructus arborum, quorum primitiæ in festo *Pentecostes* adduci debebant, si nondum maturitate flavescebant: denique ob Æquinoctium Autumnale, circa quod festum *Tabernaculorum* agi debuit. *Exod.* XXXIV. 22. Sed notandum hîc, quòd non necesse fuerit, omnes fructus frugesque maturas fuisse, nî *mensis* intercalari debuerit;

Calendario Hebraïco dicitur *Adar*, hinc, si *mensis intercalaris* fiebat, *ultimus mensis* vocatus est וְאָדָר *Veadar*, *Secundus Adar*.

XIII. Ante captivitatem Babylonicam suos *menses* recensebant sine ullo quàm solius numeri nomine, *Primus*, *Secundus*, *Tertius mensis* &c. (7) Post reditum ex Babylone eos his nominibus inve-

rit; nam non factus est ἐμβόλιμος *intercalaris*, si quædam saltem præcoces fruges & fructus adduci poterant. De *intercalatione* plura habes apud Cel. *Coccejum Sanh. cap.* I. *not.* 9. Item apud *Lightfotum Hor. Hebr. in Matth. c.* II. *vers.* 1. *& cap.* XXI. *vers.* 19. *item in Joh. cap.* XVIII. *vers.* 18.

(7) Habuêre ante captivitatem Babylonicam *menses* sua nomina peculiaria, ut אָבִיב *Abib*, vel à *spica* אָבִיב vel ab אָב *patre* sic dictus, quòd esset *primus* seu *pater mensium*, *anno sacro*. *Exod.* XIII. 4. Secundò זִו *Sif.* 1. *Reg.* VI. 1. Tertiò אֵיתָנִים *Ethanim*, in cujus *mensis* etymo Autores variant: vox notat *horridos*, *validos*. Forsan sic dictus, quòd tum temporis viri Mavortii è castris redeant; quemadmodum viri docti נִיסָן *Nisan* à נֵס *vexillum* deducunt, quòd *Aprili vexilla* in campum proferantur: vel quòd bruma horrida eo *mense*, vel quòd cursus omnium *mensium* incipiat invalescere. 1. *Reg.* VIII. 2. Quartò בּוּל *Bul*, quæ vox per aphæresin eadem est cum יְבוּל, h. e. *proventu*. Sic dictus, quòd eo *mense* terra omnis generis proventum profluere qu. faceret. Atque sic menses sua hæc nomina etiam ante captivitatem Babylonicam sortiti erant, sæpius tamen nomine numerali veniebant.

Landesbibliothek Oldenburg

investiverunt. A. נִיסָן *Nisan*, dicitur quoque אָבִיב *Abib*, quæ vox *spicam* notat; nam hoc *mense* hordeum *spicas* emittebat, & ex parte *Martio* & *Aprili* nostro respondet. B. *Jiar*, alias זִו *Sif*, quod significat *nitorem*, quoniam eo *mense* arbores floribus *niterent* gemmisque luxuriarent. Hic coïncidit cum nostro *Aprili* & *Majo*. C. סִיוָן *Sivan* partim cum *Majo* & *Junio*. D. תָּמוּז *Thamuz* ex parte nostro *Junio* & *Julio* respondet. E. אָב *Abh* respondet ex parte *Julio* nostro & *Augusto*. F. אֱלוּל partim nostro *Augusto*, partim *Septembri*. G. תִּשְׁרִי, aliàs אֵיתָנִים, partim *Septembri*, partim nostro *Octobri*. H. מַרְחֶשְׁוָן, aliàs *Bul*, partim *Octobri*, partim *Novembri*. I. כִּסְלֵו partim *Novembri*, partim *Decembri*. K. טֵבֵת partim respondet *Decembri*, partim *Januario*. L. שְׁבַט partim *Januario* nostro, & *Februario*. M. אֲדָר *Adar*, *Veadar* nostro *Februario* & *Martio*.

XIV. Ante migrationem ex Ægypto suum *annum* auspicabantur *mense Thisri*. Et sic in rebus civilibus, negotiis, & mercatura, *annis* Sabbathicis &c. Judæi hoc calculo usi sunt; Ἐν μηνὶ δευτέρῳ, Δίῳ μετὰ ὑπὸ Μακεδόνων λεγομένῳ, μαρσονάνῃ δὲ ὑπὸ Ἑβραίων. οὕτω γὰρ Αἰγύπτιοι τὸν ἐνιαυτὸν ἦσαν διατεταχότες. Μωϋσῆς δὲ τὸν Νισὰν, ὅς ἐστι ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ὥρισεν; *Mense secundo*,

cundo, (†) Dio postea à Macedonibus dicto, Marsonane (mendosè μαρσονάνη ponitur pro μαρχασκάν, qui *mensis* erat olim *secundus* apud Hebræos, sicut & *Dius* apud Macedonas) *autem ab Hebræis. Sic enim Ægyptii annum erant metati. Moses autem* τὸν *Nisan, qui est Macedonibus Xanthicus, primum mensem festis præstituit. Joseph. Antiq. lib.* I. *c.* 4. Sic post migrationem ex Ægypto suos ordiebantur *annos mense Nisan*, & hoc calculo in solennioribus Festis utebantur. (8)

CAP.

(†) Cæteris *Græcis*, & præprimis *Atheniensibus*, qui annum à Solstitio æstivo, h. e. mense Junio, inchoabant, alio nomine atque hocce ordine, Menses recensebantur. Εκατομβαιών *Junius*, à festo, quo Hecatombe peragebatur, dictus; Μεσαγειτνιών *Julius*; Βοηδρομιών *Augustus*; Μαιμακτηριών *September*; Πυανεψιών *October*; Ανθεστηριών *November*; Ποσειδιών *December*; Γαμηλιών *Januarius*; Ελαφηβολιών *Februarius*; Μουνυχιών *Martius*; Θαργηλιών *Aprilis*; Σκιροφοριών *Majus*, à festo in honorem Cereris celebrato nominatus. Singuli Menses apud eosdem dividebantur in tres decades, quarum *prima* dicebatur Ισταμένου μηνὸς *instantis mensis*; *altera* μεσοῦντος μηνὸς *medii mensis*: *tertia* ἀπιόντος μηνὸς *abeuntis mensis*.

(8) Judæi non tantùm duo *anni* initia habuerunt, scil. *Anni Sacri mensem Nisan* seu nostrum *Martium*, & *Anni Civilis mensem Thisri*, sed quatuor initia. *Martii novilunio* fuit *novus annus Regum & festorum*, h.e. ab eo supputare incipiebant *annos* Regum suorum Judæi in contractibus, chirographis, instrumentis publicis, quæ ad *annos* & *menses* regnantis Regis componebantur; adeo, ut quamvis *uno mense* vel *die* ante *novilunium* & *Nisan* Rex electus esset, ille *mensis* & *dies* pro *integro anno* reputaretur. Festa quoque ab eo *novilunio* numerabant, nim. *Pascha* est *mense primo*, festum

CAP. II.

De Festis & Conviviis.

I. ANtequam descendamus ad Judæorum *Festa* in specie, contemplabimur ipsorum morem modumque celebrandi *festa* in genere.

II. Quemadmodum ipsorum *convivia ordinaria* nec multa, ita nec splendida fuerunt. Vocabantur אֲרוּחוֹת ab אָרַח *iter facere*, quod vocabulum propriè significat *viaticum*, seu *commeatum*, *quo viatores in itinere utuntur*. Sic ea vox usurpatur *Jer.* XL. 5. *Præfectus satellitum dedit ipsi* אֲרוּחוֹת *viaticum, & munus, & dimisit eum.* Sic *Prov.* XV. 17. *Melius est* אֲרוּחַת יָרָק *viaticum* vel *cibarium oleris, ubi est amor &c.*

stum *Tabernaculorum mense septimo*, numerando à *Paschate*. Deinde, *secundum anni initium* erat *annus novus decimandi pecoris*, h. e. *novilunium* ♄ *Elul* seu *Augusti*, à quo numerabant & *annos* & *menses nati pecoris*, ut decimas ritè penderent. *Tertium anni initium* seu *novus annus erat novilunium* ♄ *Tisri* seu *Septembris*. Ab hoc *mense* supputabant *mundi creationem*, item *annum Sabbaticum*, item *Jubilæum*, item *annum arborum consitarum*, ut apprimè *annum*, quo ipsarum fructibus vesci liceret, nossent. V. G. *Si* arbor esset plantata unum ante *Tisri mensem*, ille *mensis* habitus est pro *integro anno*. *Quartum anni initium* fuit *novilunio mensis Schebath*, h.e. *Januarii*; hic *mensis* fuit *novus annus* & *arborum* & *fructuum*: scil. juxta hunc *mensem* vel decimæ dabantur, vel quoque fructuum esus aut concedebatur, vel prohibebatur. Vide plura apud *Buxtorf. Synag. Jud. c.* 12. & ex eo *Leusdenii Phil. Hebr. Mixt. Dissert.* 34.

Landesbibliothek Oldenburg